

Riktlinjer för skolval och skolbyte, förskoleklass och grundskola

INLEDNING	2
A. OBLIGATORISKT SKOLVAL.....	2
1. <i>Omfattning</i>	2
2. <i>Fria skolvalet</i>	3
3. <i>Skolplacering i det obligatoriska skolvalet</i>	4
4. <i>Urval</i>	5
6. <i>Skolplikt, uppskjuten skolplikt och tidigare skolstart</i>	6
7. <i>Överklaga beslut</i>	6
B. SKOLBYTE.....	7
1. <i>Omfattning</i>	7
2. <i>Fria skolvalet</i>	7
3. <i>Bytesperioder</i>	8
4. <i>Ansökan</i>	8
5. <i>Erbjudande av plats eller avslag</i>	8
6. <i>Urval</i>	9
7. <i>Överklaga beslut</i>	9
8. <i>Förklaringar av ord och begrepp</i>	10
Upptagningsområde.....	10
Syskonförtur	10
Närhetsprincipen.....	10

INLEDNING

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra bestämmelserna för skolval och skolbyte samt att öka förutsättningarna för likabehandling.

Med SKOLVAL avses skolvalet som sker under skolvalsperioden i början av januari varje år för de elever som inte har högre årskurs på sin skola och med SKOLBYTE avses när vårdnadshavare ansöker om skolbyte utanför skolvalsperioden. Riktlinjerna syftar även till att särskilja dessa båda begrepp för att tydliggöra för elever, vårdnadshavare och kommunens skolverksamheter.

Riktlinjerna fokuserar på val till och byte mellan kommunal förskoleklass och grundskola, men de berör även

- hantering vid val av fristående skola,
- ansökan om skolbyte mellan kommunal och fristående förskoleklass samt
- ansökan om skolbyte mellan grund- och grundsärskola.

Mottagande till grundsärskola sker genom en särskild handläggning på Utbildningskontoret.

Vid sidan om dessa riktlinjer finns följande rutiner upprättade som stöd för förvaltning och verksamheter:

- Rutin för skolvalet under skolvalsperioden
- Rutin för skolbyte

Inför varje obligatoriskt skolval får vårdnadshavarna riktad information kring olika frågor som kan uppkomma. Det kan till exempel röra sig om ansökan, skolornas informationsmöten, antagningsregler, skolskjuts och fritidshem.

A. OBLIGATORISKT SKOLVAL

Huvudprincipen enligt skollagen (2010:800) är att vårdnadshavarens val av skola ska styra placeringen av en elev vid en skolenhet. Det är endast i undantagsfall som en kommun kan frånga vårdnadshavarens önskemål.¹

1. Omfattning

Dessa riktlinjer omfattar elever som har Knivsta kommun som hemkommun enligt 29 kap. 6 § skollagen.

Skolvalsbeslutet gäller under förutsättning att eleven har Knivsta kommun som hemkommun vid utgången av skolvalsperioden. Även en elev som senast vid skolvalsperiodens utgång bevisar sin intention att bosätta i sig i kommunen, exempelvis genom köpekontrakt eller hyreskontrakt, får ingå i skolvalet. Detsamma gäller utlandssvenskar som innan flytt utomlands var folkbokförda i Knivsta kommun.

---

¹ 9 kap. 15 § st. 1, 10 kap. 30 § st. 1 och 11 kap. 29 § st.1 skollagen

I Knivsta kommun är skolvalet gemensamt för de kommunala skolorna och de fristående skolorna i kommunen.

2. Fria skolvalet

Det fria skolvalet innebär att elevens hemkommun är skyldig att ordna en plats i skolan för alla barn som har rätt till utbildning och att elevens vårdnadshavare har rätt att välja skola för sitt barn i hela kommunen. Hur många elever som får plats på en kommunal skola bestämmer utbildningsnämnden.

Många gånger råder det brist på platser vid skolenheterna, då ska ett urval göras. Kommunen har en viss frihet att bestämma vilka kriterier som ska läggas till grund för prioriteringen vid urvalet. Ett grundläggande krav är dock att urvalet sker på ett objektiva, sakligt och icke-diskriminerande sätt och med hänsyn till vad som sammantaget är bäst för samtliga elever.

2.1 Huvudregel

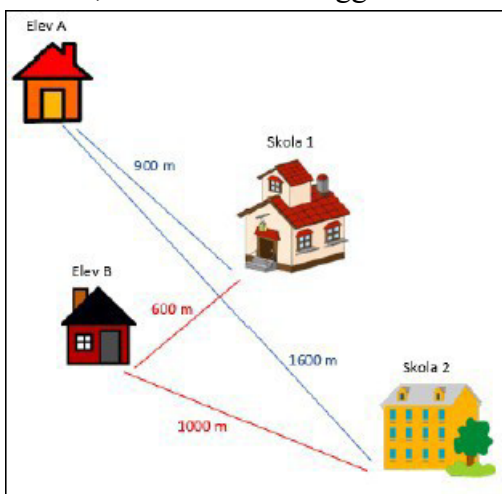
En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå.

2.2 Undantag

2.2.1 Närhetsprincipen och skolområden

Enligt skollagen får vårdnadshavarens önskemål om skola inte inkräkta på ett annat barns rätt till placering vid en skola nära hemmet (närhetsprincipen).²

Närhetsprincipen innebär dock inte att en elev alltid blir placerad *närmast* hemmet; flera skolor kan ligga *nära* hemmet.

I bilden ovan har både elev A och elev B nära till både skola 1 och skola 2.

Utbildningsnämnden fastställer skolområden som omfattar kommunens grundskolor. Varje elev tillhör ett skolområde, vilket innebär att varje elev har en reserverad skola. Varje skola inom ett skolområde ligger *nära* den adress där eleven är folkbokförd. Det innebär att en elev placeras i en skola nära hemmet om placering sker på en skola i elevens skolområde.

Utbildningsnämnden kan komma att ändra skolområden med hänsyn till

² 9 kap. 15 § st. 1, 10 kap. 30 § st. 1 och 11 kap. 29 § st.1 skollagen

föränderliga elevantal i Knivsta, exempelvis på grund av in- och utflyttning, storlek på barnkullar i olika åldrar samt med hänsyn till skolornas kapacitet.

2.2.2 Organisatoriska eller ekonomiska svårigheter

En kommun får frånga vårdnadshavarens önskemål om den placering de vill ha skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen³, exempelvis när antalet sökanden till en skola överstiger antalet elevplatser på skolan.

2.2.3 Trygghet och studiero

Vid placering av en elev i grundskola eller grundsärskola, får utbildningsnämnden frånga vårdnadshavarens önskemål om det är nödvändigt med hänsyn till andra elevers trygghet och studiero.⁴ Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och ett beslut om sådan placering/omplacering ska föregås av utredning i samråd mellan skola, elev (med hänsyn till elevens ålder), vårdnadshavare och huvudman.

3. Skolplacering i det obligatoriska skolvalet

Enligt 6 kap. 11 § föräldrabalken har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Skolvalet är en sådan angelägenhet. När ett barn har två vårdnadshavare ska båda vårdnadshavarna vara överens.

Kommunen är skyldig att kontrollera vem eller vilka som är barnets vårdnadshavare i de fall där vårdnadshavarna gör ett aktivt val av skola.

3.1 Reserverad skola

Om vårdnadshavaren inte gör något aktivt val i det obligatoriska skolvalet, blir eleven placerad på en skola nära elevens folkbokföringsadress där det finns tillgängliga platser. Vårdnadshavare ska dock bekräfta skolvalet.

3.2 Fria skolvalet

De vårdnadshavare som använder sig av det fria skolvalet, det vill säga tackar nej till den reserverade skolplatsen, ska göra ett fritt skolval.

Skolplacering sker sedan så långt som möjligt utifrån den ordning som anges av elevens vårdnadshavare.

I konkurrens om platserna sker följande prioritering:

1. Barn som reserverats plats på skolan och vars vårdnadshavare inte gjort ett fritt skolval
2. Barn vars vårdnadshavare använt sig av det fria skolvalet och önskat plats på skolan.

Inom grupperna 1 och 2 sker urvalet enligt urvalskriterierna presenterade i 4.2. Observera att barnet förlorar sin plats på den reserverade skolan, om vårdnadshavare använder sig av det fria skolvalet. Om man skulle önska den tidigare reserverade skolan, så placeras barnet i grupp 2.

---

³ 9 kap. 15 § st. 2, 10 kap. 30 § st. 2 och 11 kap. 29 § st.2 skollagen

⁴ 10 kap. 30 § st. 2 och 11 kap. 29 § st.2 skollagen

Om eleven inte kan erbjudas plats på någon av de valda skolorna, placeras eleven på den skola där det finns plats.

3.3 Fler antal sökanden än platser

Ibland är antalet sökanden till en skola fler än antalet platser på skolan. I skolvalet ska vårdnadshavaren därför fylla i ett första och andrahandsval (se ovan). Det kan vara så att alla elever som har en skola som reserverad skola accepterar sin plats och att skolan inte kan erbjuda andra elever plats. Om det finns platser kvar, gör kommunen ett urval utifrån dessa riktlinjer (se punkten 4).

Det är utbildningsnämnden som bestämmer utifrån vilka urvalskriterier en eller flera elever ska erbjudas plats på skolan. Vid bestämmande av urvalskriterier har utbildningsnämnden att ta hänsyn till närhetsprincipen, som redogjorts för tidigare (se 2.2.1).

4. Urval

Utgångspunkten är att elevens vårdnadshavare har rätt att välja skola för sitt barn. Det kan dock under vissa omständigheter bli aktuellt att göra ett urval om det råder konkurrens mellan platserna på en viss skola.

4.1 Grundläggande krav

Det är utbildningsnämnden som beslutar om urvalskriterier. Ett grundläggande krav är att urval ska ske på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Utbildningsnämnden ska även beakta vad som sammantaget är bäst för samtliga elever, med hänsyn till exempelvis elevernas ålder och resväg.

Utbildningsnämnden får inte efterfråga och låta referenser från en tidigare skola vara en del av urvalsprocessen.

4.2 Knivsta kommuns urvalskriterier: skolval till förskoleklass och grundskola

I Knivsta kommun sker det obligatoriska skolvalet till förskoleklass och för elever som går i en skola där nästa årskurs inte finns.

4.2.1 Val till förskoleklass

Nedan följer urvalskriterierna för val till förskoleklass. Kriterierna ska tillämpas i fallande ordning (1–4).

1. Närhetsprincipen absolut närhet
2. Syskonförtur årskurs F–3
3. Syskonförtur årskurs 4–6
4. Lottning

Syskonförtur gäller endast om eleven har syskon i någon eller flera av årskurserna F–3 (punkt 2) respektive årskurs 4–6 (punkt 3) under pågående skolval och vårdnadshavarna har angett vilka syskon som åberopas i skolvalet.

4.2.2 Skolval till övriga årskurser

Närhetsprincipen absolut närhet tillämpas.

5. Val till fristående skola och skola i annan kommun

Vårdnadshavare kan välja en fristående skola för sitt barn i stället för en kommunal skola. Huvudregeln är att fristående skolor ska vara öppna för alla elever som har rätt till utbildning. Om det inte finns plats för alla som söker till den fristående skolan ska urvalet göras på ett sätt som Skolinspektionen godkänt. Exempel på vanliga urvalsgrunder är anmälningstid (kötid), syskonförtur och geografisk närhet. Skolan får inte efterfråga och låta referenser från en tidigare skola ligga till grund för urvalet eller beslutet. Fristående skolor inom Knivsta kommun finns med i skolvalet och kan väljas på samma sätt som de kommunala skolorna.

Vårdnadshavare som vill välja en fristående skola (utanför kommunen) eller en skola i en annan kommun med kommunal huvudman, ska ange detta i skolvalet såsom "*annan skola utanför kommunen*". Vårdnadshavarna kontaktar själva den aktuella skolan för att få information om exempelvis antagningsförfarande och platstillgång.

Helst ska vårdnadshavaren redan innan skolvalet ha fått besked från den fristående skolan/skolan i annan kommun om att eleven får en skolplacering. Oavsett bör vårdnadshavaren i skolvalet även fylla i första- och andrahandsval, i det fall eleven inte antas till den fristående skolan/skolan i annan kommun.

Om eleven får plats på den fristående skolan eller en skola i en annan kommun med kommunal huvudman, ska vårdnadshavaren meddela Knivsta kommun detta.

6. Skolplikt, uppskjuten skolplikt och tidigare skolstart

Den lagstadgade skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år.⁵ Barnets vårdnadshavare får begära uppskjuten skolplikt hos Utbildningsnämnden. Uppskjuten skolplikt innebär att barnet börjar fullgöra skolplikten höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. För uppskjuten skolplikt krävs särskilda skäl.

Ett barn får tas emot i förskoleklass redan höstterminen det kalenderår barnet fyller fem år.⁶ Vårdnadshavare ansöker hos Utbildningsnämnden om tidigare skolstart för sitt barn. Utbildningsnämnden prövar ansökan efter att perioden för det obligatoriska skolvalet är slut.

7. Överklaga beslut

Att man inte fått önskad skolplacering kan bero på tre olika situationer:

1. Att en annan elev inte skulle få en skolplacering nära hemmet. Skollagen 9 kap. 15 § 1 stycket, 10 kap 30 § 1 stycket, 11 kap 29 § 1 stycket
2. Placeringen skulle medföra organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen (ex. skolan är full). Skollagen 9 kap. 15 § 2 stycket, 10 kap 30 § 2 stycket, 11 kap 29 § 2 stycket
3. Att eleven inte kan placeras på den önskade skolenheten med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Skollagen 9 kap. 15 § 2 stycket, 10 kap 30 § 2 stycket, 11 kap 29 § 2 stycket

---

⁵ 7 kap. 10 § skollagen

⁶ 7 kap. 11 § och 11 a § skollagen

Skolplacering kan överklagas. Beslut enligt punkt 1 hanteras av Förvaltningsrätten i Uppsala enligt reglerna om laglighetsprövning. Beslut enligt punkt 2 och 3 hanteras av Skolväsendets överklagandenämnd.

B. SKOLBYTE

En elev har rätt att under ett läsår ansöka om att byta skola. Det är elevens vårdnadshavare som ansöker om skolbyte och byte kan endast ske i mån av plats. Ansökan om skolbyte sker således utanför det obligatoriska skolvalet och under fastställda bytesperioder.

1. Omfattning

Dessa riktlinjer omfattar elever som har Knivsta kommun som hemkommun enligt 29 kap. 6 § skollagen.

Med folkbokförd ska jämföras elev som ska flytta till Knivsta kommun – under förutsättning att vårdnadshavare kan uppvisa köpekontrakt på en bostad, hyreskontrakt eller motsvarande. Detsamma gäller utlandssvenskar som innan flytt utomlands var folkbokförda i Knivsta kommun.

2. Fria skolvalet

Liksom vid det obligatoriska skolvalet är utgångspunkten att elevens vårdnadshavare har rätt att välja skola för sitt barn. På motsvarande sätt är det utbildningsnämnden som bestämmer hur många elever som får plats på kommunens kommunala skolor.

En elev som vill byta skola får även delta i det obligatoriska skolvalet under skolvalsperioden. Ett sådant byte kan bara ske till de årskurser och skolor som skolvalet avser. Vårdnadshavare behöver i dessa fall kontakta utbildningskontoret innan skolvalsperioden.

2.1 Huvudregel

En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå.

2.2 Undantag

Liksom vid det obligatoriska skolvalet finns det vid skolbyte undantag från huvudregeln om det fria skolvalet.

2.1.1 Närhetsprincipen

Enligt skollagen får vårdnadshavarens önskemål om skola inte inkräkta på ett annat barns rätt till placering vid en skola nära hemmet (närhetsprincipen).⁷

Närhetsprincipen innebär dock inte att en elev har en rätt att bli placerad i den skola som ligger *närmast* hemmet, utan flera skolor kan ligga *nära* hemmet. Läs mer om skolområden under OBLIGATORISKT SKOLVAL, punkten 2.2.1.

---

⁷ 9 kap. 15 § st. 1, 10 kap. 30 § st. 1 och 11 kap. 29 § st.1 skollagen

2.1.2 Organisatoriska eller ekonomiska svårigheter

En kommun får frånga vårdnadshavarens önskemål om den placering de vill ha skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen.⁸ Det blir fallet när en vårdnadshavare ansöker om skolbyte till en skola som inte har någon ledig plats.

3. Bytesperioder

Om vårdnadshavare vill byta skola för sitt barn, eller har flyttat till kommunen och ska söka skolplats, kan det ske under fasta bytesperioder. Bytesperioderna är två per termin, fyra per läsår, och fastställs inför varje läsår..

4. Ansökan

Ansökan om skolbyte sker *utanför* det obligatoriska skolvalet. Det innebär att en ansökan om skolbyte kan göras i alla årskurser (F–9).

4.1 Byte till kommunal skola i Knivsta kommun

Vårdnadshavaren ansöker om skolbyte digitalt i Knivsta kommuns e-tjänst via Knivsta kommuns hemsida.

Hantering av ansökan och eventuellt urval sker enligt dessa riktlinjer och gällande rutiner.

4.2 Byte till fristående skola eller skola utanför kommunen med offentlig huvudman

Om vårdnadshavaren vill göra ett skolbyte till en fristående skola i eller utanför kommunen eller till en skola med offentlig huvudman i en annan kommun, måste vårdnadshavaren själv kontakta den aktuella skolan. För att ett skolbyte sedan ska kunna genomföras ska vårdnadshavaren ansöka om byte i Knivsta kommuns e-tjänst via Knivsta kommuns hemsida.

5. Erbjudande av plats eller avslag

Ansökningar om skolbyte handläggs efter bytesperiodens slut.

Om det vid ansökningstillfället finns en ledig plats på den mottagande skolan ska eleven skyndsamt erbjudas platsen. Det sker genom att handläggare på utbildningskontoret skickar ett beslut via Knivsta kommuns e-tjänst till elevens vårdnadshavare. Om vårdnadshavaren tackar ja till den erbjudna platsen kontaktar skolan vårdnadshavaren.

Om det vid ansökningstillfället inte finns någon ledig plats ska ansökan avslås. Detta sker då med hänvisning till skäl angivna i detta dokument och relevant lagrum.

5.1 Akut skolbehov

Om eleven inte kan invänta bytesperioden kontaktas utbildningskontoret för bedömning och hantering.

---

⁸ 9 kap. 15 § st. 2, 10 kap. 30 § st. 2 och 11 kap. 29 § st.2 skollagen

6. Urval

Liksom vid det obligatoriska skolvalet återfinns utgångspunkten för skolbyte i principen om det fria skolvalet.

Om det vid handläggningen av en ledig plats på den mottagande skolan finns flera, fortfarande aktiva, ansökningar om skolbyte, ska ett urval ske enligt dessa riktlinjer och gällande rutiner. Urvalskriterierna är utformade utifrån samma principer som vid det obligatoriska skolvalet.

Urvalskriterierna omfattar följande:

- byte mellan två kommunala skolor i Knivsta kommun,
- byte från en fristående skola i Knivsta kommun till en kommunal skola i Knivsta kommun
eller
- byte från en skola utanför kommunen till en kommunal skola i Knivsta kommun.

Ovanstående omfattar även elever som tidigare har beviljats tidigare skolstart.

6.1 Grundläggande krav

Det är utbildningsnämnden som beslutar om urvalskriterier. Ett grundläggande krav är att urval ska ske på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt.

Utbildningsnämnden får inte efterfråga och låta referenser från en tidigare skola vara en del av urvalsprocessen.

6.2 Knivsta kommuns urvalskriterier: skolbyte

6.2.1 Byte förskoleklass eller årskurs 1–6

Nedan följer urvalskriterierna för byte till annan förskoleklass eller årskurs 1–6. Kriterierna ska tillämpas i fallande ordning (1–3).

1. Närhetsprincipen, absolut närhet
2. Syskonförtur årskurs F–3
3. Syskonförtur årskurs 4–6

Syskonförtur gäller endast om eleven har syskon i någon eller flera av årskurserna F–3 (punkt 2) respektive årskurs 4–6 (punkt 3) under pågående ansökan om skolbyte och om vårdnadshavarna har angett vilka syskon som åberopas i skolvalet.

6.2.2 Byte årskurs 7–9

Närhetsprincipen absolut närhet tillämpas.

7. Överklaga beslut

Avslag på ansökan om skolbyte i förskoleklass, grundskola och grundsärskola kan överklagas antingen till Förvaltningsrätten eller till Skolväsendets överklagandenämnd.⁹

---

⁹ 9 kap. 15 § st. 2, 10 kap. 30 § st. 2 och 11 kap. 29 § st. 2 skollagen

8. Förklaringar av ord och begrepp

Upptagningsområde

Barnen erbjuds alltid plats på den skola som barnen tillhör enligt utbildningsnämndens upptagningsområden. Om fler barn söker till en skola än vad skolan har plats för, måste skolan i första hand ta emot de barn som bor inom skolans upptagningsområde.

Syskonförtur

Syskonförtur gäller för barn som har syskon på den önskade skolan det läsår ansökan gäller. Syskonförturen gäller samtliga barn som är folkbokförda på samma adress.

Närhetsprincipen

Hur många elever som får plats vid varje kommunal skola bestäms av utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden ska i första hand utgå från vårdnadshavarens önskemål när ett barn får en skolplacering. Men vårdnadshavarens önskemål får inte gå ut över ett annat barns rätt till placering vid en skola nära hemmet. Det brukar kallas för närhetsprincipen. Det kan finnas flera skolor i kommunen som ligger nära hemmet, så närhetsprincipen innebär inte alltid att barnet blir placerat vid den skola som ligger närmast hemmet.

Utbildningsnämnden tillämpar absolut närhet.